

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 57/2025-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátska kancelária Prachová & Pobijak, s. r. o., Pribinova 20, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava II v konaní sp. zn. B2-27P/48/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava II v konaní sp. zn. B2-27P/48/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestský súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v označenom konaní. Navrhuje, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.
2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 57/2025-12 zo 6. februára 2025 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, súdneho spisu a vyjadrenia mestského súdu vyplýva nasledovný skutkový stav:

4. Sťažovateľka sa návrhom podaným pôvodne na Okresnom súde Bratislava II 5. mája 2020 domáhala zvýšenia výživného na dve maloleté deti voči ich otcovi. Rozsudkom z 23. novembra 2020 okresný súd návrh sťažovateľky zamietol. Na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 11CoP/285/2021 z 31. augusta 2022 rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že okresný súd vôbec neposudzoval pomery existujúce na strane sťažovateľky.

5. Spis bol vrátený na okresný súd 13. septembra 2022. Rozhodnutím Centra právnej pomoci z 18. októbra 2022 bol sťažovateľke určený právny zástupca. Okresný súd 3. marca 2023 vyzval účastníkov konania na predloženie dokladov týkajúcich sa ich príjmov a nákladov. Sťažovateľka podklady doručila 14. marca 2023. Pretože právny zástupca otca na výzvu nereagoval, uznesením mestského súdu z 20. júla 2023 mu bola uložená poriadková pokuta 200 eur. Z dôvodu ďalšej nečinnosti právneho zástupcu otca, ktorý nereagoval ani na ďalšie výzvy súdu, mu boli uzneseniami mestského súdu z 9. februára 2024 a 15. júla 2024 opakovane uložené poriadkové pokuty 500 eur a 2 000 eur. Mestský súd súčasne podal podnet na Slovenskú advokátsku komoru na postup advokáta.

6. Mestský súd 15. júla 2024 nariadil vo veci pojednávanie na 11. november 2024. Na pojednávaní, ktoré sa vykonalo v neprítomnosti otca a jeho právneho zástupcu, mestský súd vo veci rozhodol tak, že zvýšil vyživovaciu povinnosť otca voči maloletým, počnúc dňom podania návrhu sťažovateľky. Žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal. Rozsudok mestského súdu nadobudol právoplatnosť 21. decembra 2024.

7. Podľa sťažovateľky v jej veci nejde o vec právne či skutkovo zložitú. Vo veci týkajúcej sa maloletých detí, v ktorom by sa malo konať s mimoriadnou starostlivosťou, trvá napadnuté konanie už 4 roky. Namietá neefektívnu činnosť mestského súdu a nehospodárnosť konania. Otec maloletých doteraz nepreukázal súdom požadované doklady, čím bráni spravodlivému rozhodnutiu vo veci.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

8. V podaní doručenom ústavnému súdu 7. marca 2025 predsedníčka mestského súdu popísala priebeh napadnutého konania. Zastáva názor, že po začatí konania konal súd plynulo a vo veci prvýkrát rozhodol pol roka po podaní návrhu. Po podaní odvolania bol spis predložený krajskému súdu v primeranej lehote. Dĺžku odvolacieho konania na krajskom súde okresný súd nemohol ovplyvniť. Na dĺžku napadnutého konania mala zásadný vplyv aj skutočnosť, že išlo o konanie s cudzím prvkom, keďže otec žije v Rakúskej republike. Tiež správanie otca a jeho nečinnosť, rovnako ako jeho právneho zástupcu, ovplyvnilo dĺžku konania. Mestský súd zastáva názor, že vzhľadom na právoplatne zvýšenie vyživovacej povinnosti nedošlo napriek dĺžke konania k zásadnému závažnému poškodeniu práv sťažovateľky. Poukázal aj na skutočnosť, že sťažovateľka nevyužila inštitút sťažnosti na prietahy v konaní. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia považuje za neprimeranú.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

11. Európsky súd pre ľudské práva pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (III. ÚS 181/2011, III. ÚS 254/2015, II. ÚS 283/2021). Ak ide o konania týkajúce sa rodičovských práv, ESLP požaduje od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania (m. m. I. ÚS 304/2011). Aj ústavný súd pri posudzovaní napadnutého konania vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie vo veciach výživného.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o určenie výživného tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, teda nie je po právnej stránke zložitú. Skutkovou komplikáciou konania je existencia cudzieho prvku, keďže otec, občan Nigérijskej federatívnej republiky, ktorý neovláda slovenský jazyk, žije v Rakúskej republike a zásielky zasielané na jeho známu adresu neboli ním vždy prevzaté. Zo zahraničného prvku konania vyplýva tiež potreba zabezpečovania úradných prekladov súdnych písomností a podaní účastníkov z anglického jazyka do slovenského jazyka. Ústavný súd však zároveň uvádza, že ani skutkovou zložitost'ou veci nie je možné ospravedlniť zdĺhavosť napadnutého konania.

13. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. Ústavný súd neidentifikoval žiadny postup na strane

sťažovateľky, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania. Na druhej strane je však potrebné poukázať na to, že sťažovateľka neurgovala posun v konaní či rozhodnutie súdu, nepodala ani sťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi súdu. Počas konania si teda dostatočne nehájala svoje práva [*vigilantibus iura* (obdobne III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016, III. ÚS 58/2024)], o to zvlášť, ak bola riadne zastúpená osobou práva znalou (advokátom).

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal aj tretím hodnotiacim kritériom, teda postupom mestského (okresného) súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 182/08, I. ÚS 554/2015).

15. Napadnuté konanie trvalo od podania návrhu v máji 2020 až do podania ústavnej sťažnosti štyri a pol roka. Po podaní návrhu okresný súd plynulo vykonával prvotné úkony vo veci (ustanovenie kolízneho opatrovníka, prešetrenie pomerov, lustrácie v Sociálnej poisťovni) a v auguste 2020 pribral do konania prekladateľa. Vo veci rozhodol prvým rozsudkom do šiestich mesiacov. Po podaní odvolania bol spis predložený krajskému súdu, kde bol počas obdobia 13 mesiacov. Po vrátení spisu v marci 2023 vyzval okresný súd účastníkov na predloženie dokladov. Neposkytnutie požadovaných listinných dôkazov zo strany otca, resp. jeho právneho zástupcu, ktoré mestský súd nevedel zabezpečiť z úradnej povinnosti z dôvodu cudzieho prvku, spôsobilo predĺženie napadnutého konania. Mestský súd až v júli 2024 nariadil pojednávanie, na ktorom vyhlásil v poradi druhý rozsudok.

16. V posudzovanom prípade je neprehliadnuteľnou skutočnosť, že prvý rozsudok okresného súdu z 23. novembra 2020 bol krajským súdom zrušený, čo možno pripísať nesústredenej činnosti okresného súdu. Z judikatúry EŠLP (rozsudok z 18. 4. 2006 vo veci Patta proti Českej republike, sťažnosť č. 12605/02, bod 69) vyplýva, že aj nesprávny úradný postup na strane orgánu verejnej moci môže byť zohľadnený ako dôvod predĺženia dĺžky konania. Za takéhoto stavu možno obdobie dopadajúce na inštančne nadriadený súd čiastočne pričítať v neprospech všeobecného súdu z dôvodu už spomínanej nesústredenej činnosti (III. ÚS 301/2021, III. ÚS 661/2022).

17. Na druhej strane je pravdou, že ústavná sťažnosť sťažovateľky bola podaná v čase po vyhlásení (druhého) rozsudku. Táto skutočnosť bola sťažovateľke známa. Napriek tomu v ústavnej sťažnosti poukazuje na pretrvávajúcu nečinnosť mestského súdu. Na tieto okolnosti ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd nemohol považovať postup mestského súdu za súladný so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov alebo právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto vyslovil, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci

konal. Sťažovateľka v sťažnosti neuviedla žiadne skutočnosti odôvodňujúce aj prietahy v konaní po vyhlásení (druhého) rozsudku. Z tohto dôvodu ústavný súd takýto príkaz príslušnému súdu neuložil. Navyše, v čase rozhodovania o tejto ústavnej sťažnosti bolo vo veci sťažovateľky už právoplatne rozhodnuté.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z citovaného textu vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovrieť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 392/2012, III. ÚS 473/2012, II. ÚS 56/2022). Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť krátko po vyhlásení rozsudku (hoci ešte pred jeho doručením a právoplatnosťou), pričom nepovažovala za potrebné brániť sa v tejto otázke skôr. Počas viac ako štyroch rokoch neurobila rozhodnutie vo veci, nepožadovala informácie o stave konania.

21. V zmysle ustanovenia § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadosťučinenia 5 000 eur, svoju žiadosť však vo svojej ústavnej sťažnosti a ani do prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie neodôvodnila. Nespĺnila tým jeden zo zákonných predpokladov ustanovených § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde na to, aby ústavný súd mohol zväžiť dôvodnosť požadovaného finančného zadosťučinenia a jeho prípadného rozsahu.

22. Na základe uvedeného ústavný súd považuje samotné rozhodnutie, ktorým vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky v napadnutom konaní, za dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto jej požadované finančné zadosťučinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

23. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti mestského súdu nahradiť sťažovateľke v určenej lehote trovy konania na účet jej právneho zástupcu (výrok 2 tohto nálezu).

24. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 713,96 eur, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 343,25 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur). Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľky zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z.

o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právneho zástupcovi sťažovateľky vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Priznané trovy konania tak predstavujú celkovú sumu 856,75 eur s DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2025

Robert Šorl
predseda senátu